

При виборі ціннісної дисципліни керівництву необхідно здійснити **три "раунди ретельних міркувань"**. У ході першого раунду "розуміння статус-кво" вище керівництво повинне з'ясувати, яке нинішнє положення компанії і чому воно таке. У другому раунді "реалістичні варіанти дій" керівництво переходить від аналізу поточного стану до варіантів дій у майбутньому. У ході третього раунду "розробка докладних проектів і прийняття важких рішень" керівники передають подальше проведення аналізу командам – групам фахівців найвищої кваліфікації, кожна з яких займається розробкою одного з варіантів. Завершивши роботу, групи представляють звіти керуючим, що приймають кінцеве рішення.

До середини 1990-х рр. з'явилися нові підходи до стратегії, що ставили під сумнів загалом традиційний підхід Трейсі і Вірсема до конкуренції. Це, зокрема, **концепція екосистеми Дж.Ф. Мура**. У книзі "The Death of Competition" (1996) Мур рекомендує керівництву розглядати себе як садівника, а навколишнє ділове середовище як екосистему. "Екосистема підприємства включає споживачів, посередників, постачальників, власників, інших зацікавлених осіб, урядові відомства, регулюючі установи, асоціації і, звичайно, саме підприємство".

Для того щоб процвітати, стверджує Мур, необхідно розвивати "екологічну свідомість". Потрібно визнати, що компанія існує у даній екосистемі підприємництва, і що керівництву належить відігравати роль садівника, що формує і реформує цю екосистему за допомогою стратегії.

Наступниками Мура були *А.М. Бранденбургер та Б. Дж. Нейлбафф*. У своїй праці "Co-opetition" (1996) вони пропагують застосування **теорії ігор** (математичного підходу до процесу прийняття рішень) до стратегії ведення бізнесу. Автори стверджують, що бізнес – це гра, але зі своєю специфікою. "У бізнесі, – говорять автори, – ваш успіх не припускає неодмінної невдачі інших; переможців може бути багато...вам треба і конкурувати і співробітничати в той же час". Зміна гри в бізнес здійснюється зміною її складових частин:

- зміни складу гравців;
- доданої вартості;
- правил;
- тактик;
- масштабів і рамок гри.

УДК 634.0.61

Аспір. У.П. Федунік* – УкрДЛТУ

ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

Наводяться об'єктивні причини необхідності екологічного аудиту в Україні. Надається визначення, мета, завдання та переваги впровадження екоаудиту в Україні.

* Наук. керівник доц. С.І. Лебедевич, канд. екон. наук – УкрДЛТУ

The objective necessity of inculcation of ecology auditing in Ukraine

The objective necessity of ecology auditing in Ukraine have been presented. The determination, aim, tasks and advantage of eco-auditing in Ukraine are taking in this article.

Благополуччя України пов'язане з вирішенням проблем перехідного періоду, розвитком державності та зміцненням її власного економічного потенціалу. Нинішній же процес соціально-економічних перетворень відбувається в екстремальних екологічних умовах. Виходячи з цього, як ми вважаємо, одним із найскладніших завдань перехідного періоду є екологічна реконструкція всієї господарської діяльності в нашій країні з тим, щоб вона могла гідно увійти в Європейський союз. Проте ні приєднання до Ради Європи, ні підписання всіх міждержавних конвенцій з охорони навколишнього середовища і відтворенню природних ресурсів не скасовують і не здатні скасувати загальновизнаний офіційний міжнародний статус України як зони екологічного лиха.

В Україні робляться певні кроки в напрямі подолання екологічної кризи. Так, розроблено "Концепцію сталого розвитку України", прийнято на національному рівні міжнародні стандарти:

- ДСТУ ISO-14001-97 "Системи управління довкіллям. Склад та опис елементів і настанови щодо їх застосування";
- ДСТУ ISO-14004-97 "Системи управління довкіллям. Загальні настанови щодо принципів управління, систем та засобів забезпечення";
- ДСТУ ISO-14010-97 "Настанови щодо здійснення екологічного аудиту. Загальні принципи";
- ДСТУ ISO-14011-97 "Настанови щодо здійснення екологічного аудиту. Процедури аудиту. Аудит систем управління довкіллям";
- ДСТУ ISO-14012-97 "Настанови щодо здійснення екологічного аудиту. Кваліфікаційні вимоги до аудиторів з екології".

Це дає змогу Україні долучитися до заходів європейських країн у справі охорони навколишнього середовища.

Екологічне аудитування, яке оформилося як специфічний вид діяльності в розвинутих промислових країнах два десятиріччя назад, в Україні сьогодні проходить етап становлення. У наш час існує багато різних визначень екологічного аудиту. Міжнародна організація зі стандартизації дає таке тлумачення терміну: "Екологічний аудит – це документально оформлений систематичний процес перевірки, який включає збирання та об'єктивне оцінювання доказів аудиту для встановлення відповідності визначених видів діяльності, заходів, умов, системи управління навколишнім середовищем та інформації з цих питань критеріям аудиту, а також який включає передавання результатів перевірки замовникові" [2]. Таким чином, екоаудит – це незалежна перевірка екологічності господарської діяльності діючого підприємства, охорони навколишнього середовища з метою її достовірності, повноти, реальності відповідності природоохоронному законодавству, регламентуючим актам і вироблення рекомендацій зі зниження фактичних і потенційних екологічних і фінансових збитків та екологічних витрат.

Екологічний аудит здійснює контроль за формуванням екологічних витрат за місцем їх виникнення з виявленням відхилень від нормативів, стандартів, вимог і планових завдань, які регламентують природокористування, а також виявлення екстенсивних та інтенсивних факторів і резервів екологічної діяльності підрозділів підприємства. Врешті, екоаудит має на меті встановлення достовірності, точності, повноти та об'єктивності екологічного забезпечення природоохоронної діяльності на підприємствах і організаціях вимогам законодавства, нормативно-технічним документам, екологічним критеріям, стандартам і нормативам екологічної безпеки, в результаті негативного впливу господарської діяльності на навколишнє середовище і здоров'я населення. [1]

За видами екоаудит поділяють на обов'язковий та ініціативний.

Обов'язковий екологічний аудит проводять:

- при реалізації міжнародних зобов'язань у сфері охорони навколишнього середовища;
- за дорученням державних органів;
- при реалізації процедури банкрутства;
- для врахування екологічного фактора при приватизації державних підприємств;
- при підготовці та обґрунтуванні інвестиційних проектів і програм, коли це передбачено умовами інвестування тощо.

Цей вид екологічного аудиту може здійснюватися за рішенням державної екологічної експертизи, а також у процесі процедури оцінки впливу підприємства, споруди чи проекту на навколишнє середовище.

Ініціативний аудит проводиться за рішенням керівників підприємств та організацій. При цьому, основна відмінність екоаудиту від інших видів аудиту полягає у відсутності регламентованих процедур і стандартів здійснення програм аудиторських перевірок.

Також, розрізняють внутрішній і зовнішній екоаудит. Внутрішній аудит має добровільний характер і проводиться за ініціативою самого підприємства. Зовнішній аудит, як правило, є обов'язковою процедурою.

Екологічний аудит суттєво доповнює загальну характеристику підприємства, скерований на аналіз еколого-економічного рівня виробництва і, при цьому, вирішує наступні завдання:

- отримання достовірної інформації про діяльність суб'єктів господарювання в сфері природокористування та охорони навколишнього середовища, підвищення їхньої конкурентоспроможності на світовому ринку за рахунок впровадження екологічно чистих технологій та екологічного маркування продукції;
- сприяння суб'єктам господарської діяльності в самостійному регулюванні екологічної політики, формуванні пріоритетів у здійсненні запобіжних заходів, спрямованих на виконання екологічних вимог, норм і правил;
- використання міжнародних принципів, методів і процедур екологічного аналізу;
- зниження фінансового ризику господарської діяльності, страхових і фінансово-кредитних організацій;
- підготовка фахівців з екологічного бухгалтерського обліку та аудиту;
- інтеграція діяльності в сфері навколишнього середовища з іншими сферами діяльності.

Необхідність застосування екоаудиту є особливо очевидною в процесі приватизації державних підприємств, аудиті нерухомості, технологічних процесів і виробництв, установленні відповідальності за екологічні збитки, у системі екологічного страхування, при розгляді заявок на видавання ліцензій для екологічного обґрунтування інвестиційних проектів тощо.

Екоаудит виступає як дієва допомога при проведенні комплексного еколого-економічного аналізу господарської діяльності підприємства. Так, систематизовані результати екологічного аудиту виробничої діяльності, який здійснювався кваліфікованими експертами за участю спеціалістів самого підприємства, представляють вичерпну інформацію про якісні і кількісні характеристики матеріальних потоків з врахуванням екологічних факторів у процесі виробництва готової продукції та послуг. В процесі здійснення еколого-економічного аналізу проводиться оцінка ефективності заходів з охорони навколишнього середовища з точки зору кінцевих показників господарської діяльності та фінансового стану підприємства.

При проведенні екологічного аудиту отримані результати дозволяють не тільки продіагностувати оцінку еколого-економічного рівня виробництва в майбутньому, але і сформулювати певну думку про наявні екологічні проблеми і конкретизувати шляхи їх вирішення. Екоаудит дає можливість виявити диспропорції, які склались між господарською діяльністю суб'єкта та охороною природного середовища та виявити причини, а також встановити основні тенденції еколого-економічного розвитку підприємства і виробити міри оптимального досягнення рівноваги економічних та екологічних інтересів.

Розвиток і застосування екологічного аудиту за кордоном обумовлені екологічним законодавством, уніфікацією вимог і стандартів у сфері торгівлі, кредитної і фінансової політики. Їх невиконання може бути причиною значних фінансових та інших втрат.

Поряд з тим необхідно констатувати, що, коли за кордоном екоаудит став реальним важелем управління, то в Україні робота з формування правової, нормативної бази в цій сфері тільки починається. Необхідно розробити систему вітчизняного екологічного аудиту, яка була б адаптована до сьогоденної ситуації в Україні, та відповідала б міжнародним стандартам.

Таким чином, впровадження екоаудиту в Україні є не лише об'єктивно необхідним, але й актуальним. Воно дозволить підвищити рівень безпеки життєдіяльності в нашій країні та інвестиційній привабливості підприємств, підвищити їх еколого-економічну ефективність.

Література

1. Галушкина Т.П., Крутякова В.И. Экологическая политика и механизм ее реализации на региональном уровне. – Одесса: ИПРЭЭИ НАН Украины, 1999.
2. ДСТУ ISO-14010-97 "Настанови щодо здійснення екологічного аудиту. Загальні принципи".
3. Максимів Л.І. Екологічний аудит як інструмент менеджменту довкілля// Науковий вісник. – Львів: УкрДЛТУ. – 2002, вип. 12.
4. Мишенин Е.В. Эколого-экономические проблемы природопользования в лесном комплексе/ Под ред. д-ра экон. наук, акад. УЭАН Я.В. Коваля. – Сумы: ИПП "Мрия-1"ЛТД, 1998.

5. Пуцько Б. Проблеми еколого-економічного менеджменту довкілля// Економіка України. – 2001, № 8.

6. Трегубчук В., Веклич О. Необхідність еколого-економічної моделі ринкових реформ в Україні// Економіка України. – 1997, № 4.

УДК 630*624

Асист. В.З. Холявка – УкрДЛТУ

КОНКУРСНІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ ДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ НА ТОРГАХ

З метою отримання додаткового доходу підприємствами лісового господарства через реалізацію стиглих лісів на конкурсних умовах запропоновано формулу розрахунку суми кореневої плати за деревину лісових порід на окремій лісосіці. Наведено методику проведення лісових торгів.

V.Z. Holyavka – USUFWT

Competitive principles of realization of forest resources of state significance at the auctions

With the purpose of obtaining additional income by forest enterprises by means of mature forests realization under competitive conditions, this article proposes the formula of the sum calculation of the stumpage price on the wood of forest species on the given cutting area and gives the methodic of forest auctions realization.

В Україні здійснюється перебудова економіки на принципах ринкової економічної системи господарювання. Однією з форм реалізації лісових ресурсів постійним і тимчасовим лісокористувачам є їх продаж на конкурсних засадах (торгах).

Згідно Лісового кодексу України, прийнятого Постановою Верховної Ради України 21 січня 1994 року, користування земельними ділянками лісового фонду може бути постійним або тимчасовим.

У постійне користування земельні ділянки лісового фонду надаються спеціалізованим лісгосподарським підприємствам, іншим підприємствам, установам, організаціям, в яких створено спеціалізовані підрозділи для ведення лісового господарства. У тимчасове користування за погодженням з постійними лісокористувачами земельні ділянки лісового фонду можуть надаватися підприємствам, установам, організаціям, об'єднанням громадян, релігійним організаціям, громадянам України, іноземним юридичним особам та громадянам для спеціального використання лісових ресурсів, потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей та проведення науково-дослідних робіт.

Плата за спеціальне використання деревини від рубань головного користування і живиці справляються за "Таксами на деревину лісових порід, що відпускаються на пні, і на живицю", які затверджені Постановою Кабінету Міністрів України 20 січня 1997 року, № 44. Нові лісові такси за своєю будовою нагадують попередній прейскурант 07-01-02. Як нові, так і старі лісові такси побудовані на теоретичних засадах, притаманних адміністративно-командній системі господарювання. Вони не стимулюють раціональне викорис-